

Bronzealderfund på Spånbjerg og Øksenhøj

Af Olga Skov

Hovmarken området, bestod oprindeligt kun af 3 gårde, og blev efter frikøbelsen af sognet i 1769, beboet af 3 mænd: Niels Madsen fra Dame. Lars Brun fra Tostenæs og Hemming Clausen fra Hårbølle.

Ved folketællingen i 1787 bliver de endnu talt med i deres gamle byer. De fik først selvstændige matrikel nr. samtidig med Koblerne. Gårdene er senere, ligesom i det øvrige sogn, blevet opdelt i endnu flere små gårde.

En af gårdene blev delt sådan at det halve areal blev solgt til en gård i Damsholte sogn, sammen med en halv skovspart fra Fanefjord skov og blev dermed også medlem af Hårbølle Bylaug. Fra samme gård er der solgt fra til smedjen og til købmanden i Hovmarken.

Det var senere herreekviperingshandler Alfred Hansen i Damme, der byggede købmandsforretningen i 1918. Der nåede at være 3 købmænd inden den lukkede. I 1919 byggede en murer et hus ved siden af, til sig og sin kone.

På Spånbjerggårds mark ligger 2 bronzealderhøje:

Øksenhøj, hvor der i forrige århundrede blev fundet en såkaldt eds-ring af sognefoged Hemming Pedersen.

I 1950 fandt Anton Hemmingsen i **Spånbjerg** en urne der indeholdt en ragekniv med 2 heste hoveder, 1 dragtnål og 1 pincet alle dele befinder sig på Nationalmuseet.

Spånbjerg er nu sognets højeste punkt, 41 meter over havets overlade, herfra kan man i klart vejr kan se 3 broer.

Bakken var en god kælkebakke også samlingssted på sommeraftener især, når der skulle ses på Skt. Hans bål og når landsbyskolerne kørte i skoven til sommerudflugten med musik i spidsen.

På **Spånbjerggård** blev der i slutningen af 1950 ved pløjearbejdet opdaget et fund fra bronzealderen i højen **Spånbjerg**.

Der blev sendt bud til lærer Bork Andersen, Damme Hovedskole, han kom ud for at se fundet, som han straks sendte ind til Nationalmuseet. Det fremgår af et svarbrev, at det er et meget sjældent eksemplar af en bronzeragekniv med to hestehoveder, en dragtnål, en såkaldt svanehalsnål, en fingerring og en pincet.

Nationalmuseet har været ivrig efter at få den indlemmet i sine samlinger over bronzealderfund. Man har andre rageknive fra den yngre bronzealder, men de har enten kun et hestehoved for enderne eller bøjle på overkante. Denne ragekniv er den første med begge dele.

Avisartikel i slutningen af 1950'erne.

Lærer ved Damme Hovedskole: Sofus Bork-Andersen sender et brev til Nationalmuseet den 3. jan. 1951:

"I henhold til telefonsamtale med overinspektør, dr. Phil. Therkel Mathiassen, sender jeg hermed et bronzealderfund til konservering, idet det meget ønskes at Møns Museum får fundet efter endt konservering. Museet er indforstået med, at konserveringsomkostningerne afholdes af denne.

Om fundet kan oplyses:

Findested: Toppen af Spånbjerg nær toppen på den syd-sydvestlige side:

Bakken tilhører N. P. Hemmingsen Spånbjerggård, Hovmarken, pr. Askeby. matr. nr. 44a af hovedgårdstaksten, Fanefjord sogn.

Der synes ikke at have været nogen gravhøj på bakken. Graven var en urnegrav forsynet med bundsten, sidesten og overliggende af flade sten og omgivet – så vidt det kunne ses – (stedet er ikke helt

udgravet) af flere større og mindre sten. Lige under overfladen, kom den frem ved afretning af den tilstødende pløjemark.

Urnen var meget medtaget, øjensynlig for længst forskubbet fra sin oprindelige stilling – evt. ved nedskridning.

1 barberkniv med to hestehoveder og runde bøjler

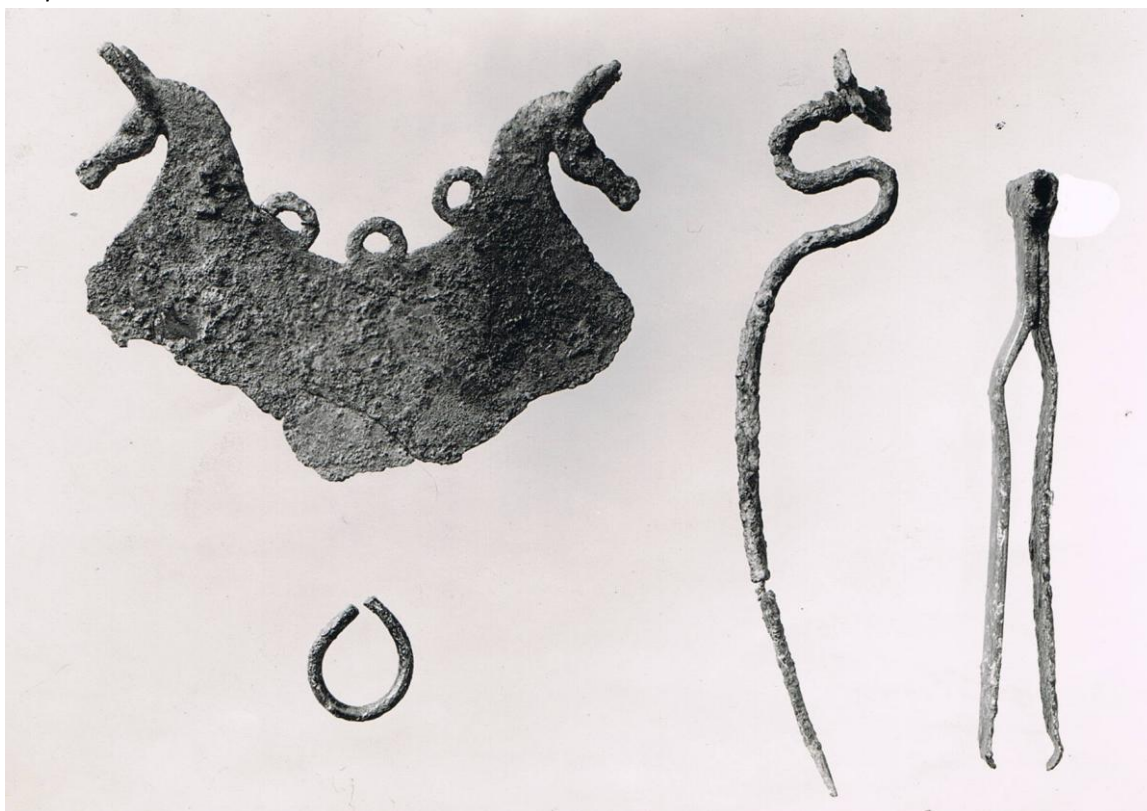
1 lang smal pincet

1 lille ringagtigt stykke

Stykker af dragtnål og flere små spor af bronze.

Desværre blev der rodet i fundet under meget ugunstige forhold – jorden var meget våd – men da jeg var derude, fik jeg samlet de løse stykker af urnen og tildækkede derefter resten, muligvis kan resten redes, når jorden bliver tør.

I og for sig ser det ikke ud til, at der er sket større skade ved optagningen, og ejeren har lovet, at der ikke bliver rørt mere ved stedet. Så vidt jeg kunne se, var urnens form omtrent som angivet i Johs. Brønstedts: Danmarks oldtid, bind II, side 199, fig. 184. Da den sidste lille rest af den oprindelige bakketop vel nok inden ret mange år helt sløjfes i plan med den omgivende jord, ville det måske ved lejlighed være rigtig at se nærmere på stedet.”

På billedet ses den sjældne ragekniv, der blev fundet på Spånbjerggårds mark på Møn.

Bork-Andersen modtager brev den 8. januar 1951 fra Therkel Mathiassen, Nationalmuseet:

”Vi takker for modtagelsen af bronzealderfundet fra Spånbjerg. Det er et interessant fund, og ragekniven med de to hestehoveder er et unikum i dansk bronzealder. Det er et fund, som jeg vil lægge megen vægt på, at Nationalmuseet erhverver, så meget mere som disse ret skrøbelige bronzesager, som i høj grad trænger til konservering, vil blive ødelagt på Møns Museum, hvor der ikke er varme om vinteren. Vi er selvfølgelig villige til at betale en godtgørelse for fundet.”

En "Edsring" fundet i Øksenhøj mellem 1852 og 1902

På ydersiden 4 fordybede langstriber, imellem hvilke er 2 rækker skrå streger. Ringen ligner i form, de såkaldte edsringe, idet der på den ene side er to fremstående skiver, der skulle forestille endeploader. Den er indleveret af gårdmand Hemming Pedersen af Hovmarken i Fanefjord sogn og er fundet i en urne på runden af en udgravet høj. Urnen, der hensmuldrede ved optagelsen stod på en flad kalksten, der var omtrent 15 tommer lang og bred. Som dusør for den betales 2 rigsdaler.

Hvad er en edsring?

Edsring er en arming med halvkugleformede endestykker fra yngre bronzealder, oftest af guld. Edsringer er fundet i mark og mose i de rigeste bronzealderbygder, hvor de må have symboliseret status. Edsringer indgik ved deres nedlæggelse også i kultiske ritualer.

Kilde: "Den Store Danske" på nettet.

Efterfølgende oplyser Olga Skov, at ragekniven befinder sig på Nationalmuseet i en montre ved siden af solvognen.

Hemming Pedersen, født 1826 død 1902, viet 1852 i Damsholte Kirke med Nikoline Larsdatter fra Hjelm. De købte Spånbjerggård i Hovmarken ved giftermålet i 1852. Efter et kig i de gamle papirer er der ikke noget årstal på fundet, så indtil videre må vi nøjes med at vide at den er fundet mellem 1852 og 1902. Hemming Pedersen er Olga Skovs oldefar, som også var sognefoged.

Jonna Kjær-Nielsen
2010